

دولة إسرائيل
وزارة التربية والتعليم
السكرتارية التربوية
قسم اللغات - قسم العلوم الإنسانية
قسم التعليم الإلكتروني والشركسي

לכבוד,
מנהלי מחוזות
מפקחים כוללים
מנהלי בתי ספר
מרכזי הוראת הערבית
המורים לערבית בבתי הספר היסודיים והעל יסודיים הכלליים בחינוך הממלכתי

חוזר מפמ"ר ערבית (שפה וספרות) תשע"ז\1

במגזר הדרוזי והצ'רקסי

תוכן העיניים: -

- **דבר המפמ"ר**
- **הוראת הערבית (חינוך לשוני וספרות) בחינוך היסודי ובחינוך העל יסודי**
- **חטיבה עליונה והחממה הפדגוגית - בחינות הבגרות**
- **תכניות ייחודיות**
- **פיתוח מקצועי**
- **הדרכה**

דבר המפמ"ר

אנו ממשיכים לקיים את הלמידה המשמעותית במערכת החינוך בכלל ובהוראת מקצוע הערבית בפרט בדגש על תהליך הלמידה המעמיקה, החווייתית והמשלבת ערכים ורלוונטיות, במטרה להביא לקידום השיגים לימודיים, חברתיים וערכיים, אנו שואפים לתכנון ויישום תהליכי למידה מגוונים וחדשניים אשר משלבים את תפקודי הלומד ומטמיעים אסטרטגיות חשיבה וערכים תוך שמירה על האיזון בין "המה" לבין "האיך" מתוך תכנית הלמודים (70% 30%).

במסגרת הלמידה המשמעותית השנה- תשע"ז - המזכירות הפדגוגית צועדת צעד נוסף ומקדמת את "החממה הפדגוגית" שתאפשר יצירת מרחב ללמידה פעילה, מעמיקה, חווייתית ומשולבת ערכים, על ידי קיומם של תהליכי חשיבה מסדר גבוה, ושאלות עמ"ר (הסבר בהמשך) למותר לציין כי במקצוע הערבית נמשיך בארגון הלמידה וההערכה והתאמתם למציאות החדשה על מנת לתת מענה לצרכי המערכת בעידן הלמידה המשמעותית ובמסגרת ההסתכלות החדשה של משרד החינוך בעניין המדידה וההערכה " התמונה החינוכית " ולשם כך אנו שואפים ליישום דרכי הערכה ומדידה מגוונים המכוונים לכל תפקודי הלומד ומיומנויות המאה ה-21, על כן נרחיב השנה את נושאי החלופות בהערכה (ה30%): למידה דרך החקר, למידה מבוססת פרויקטים P.B.L, רטוריקה ומיזם הכתיבה.

חשוב לי לציין כי, אחת המטרות החשובות בהוראת הערבית היא להצמיח לומד אורייני, רחב אופקים ונאור, ועל כן אנו השנה נשקוד על קידום אוריינות הקריאה בשפה הערבית בדגש על האוריינות הדיגיטאלית על ידי פיתוח יחידות למידה המשלבות מיומנויות שליטה בשפה הערבית לצד המיומנויות הייחודיות לקריאת טקסט בסביבה מתוקשבת.

ערבית (חינוך לשוני וספרות) בחינוך היסודי והעל יסודי:

בשנת הלימודים הנוכחית נגביר את נושא האוריינות בכלל ואת האוריינות הדיגיטלית בפרט, במטרה לפתח לומד אורייני, משכיל ורחב אופקים מתוך אמונה כי שפת אם היא הדלת לתרבויות העולם ולהשכלה הרחבה, והיא הבסיס לכל המקצועות, המחקרים מראים כי רכישת שפה שניה תבצע רק אחרי שהלומד נהפך להיות אורייני בשפת אמו.

במסגרת הוראת הערבית (שפה וספרות) חשוב לי להמליץ על:

- לגזור את תכנית ההוראה הבית ספרית מתכנית הלימודים.
- ללמד\לנתח את הטקסט על פי ממדי ההבנה (לפי תכנית הלימודים)
- לפתח את כישורי החשיבה (חשיבה מסדר גבוה)
- לקשר את הנאמר בטקסט לעולמו הפנימי וההתנסותי של הלומד.
- לקשר את מה שנאמר בטקסט אחד לטקסט אחר.
- ללמד את התלמידים להטיל ספק ולחפש פתרונות.
- ללמד את התלמידים לשאול שאלות, ולשער השערות, לחפש במקורות מידע.
- לפתח אצל הלומדים מיומנויות דיגיטליות על מנת לדעת להתמודד עם טקסט דיגיטלי. (מיומנויות המאה ה-21)
- לפתח כישורי דבור בציבור. (חובה בכל תכנית עבודה של כל מורה לערבית)
- לחלק את שעות ההוראה בבתי הספר לפי מארז מתנ"ה.
- ליישם חלופות בהערכה. (30%)
- להשתתף בהשתלמויות.

לתשומת לבכם: בשנת הלימודים הנוכחית תשע"ז ייושמו הנושאים הבאים

בחינוך היסודי :

(תאריכים יישלחו בהמשך)

מבדקים:

- מבדק הקריאה והכתיבה לכיתות א' (חובה לבצע את המבדק ולכתוב תכנית התערבות בעקבותיו)

- מבדק קריאה, הבנה וכתובה לכיתות ב' מבדק שפותח בראמ"ה בשותפות עם המפמ"רים והאגף לחינוך היסודי. המבדק נועד למפות ולאתר את הקשיים של התלמידים ביחס לחבריהם בכיתה ולכתוב תכנית התערבות (בתחילת חודש נובמבר תשלח הודעה מפורטת בנושא, מבדק זה יחליף את מבחן המיצ"ב החיצוני והפנימי לכיתה ב'.

ימי עיון:

- ימי עיון בנושא מבדק הקריאה לכיתה ב'
- יום עיון בנושא אוריינות ורכישת שפת אם.

ימי מיקוד (ימי שיא)

- יום מיקוד באוריינות בדגש על אוריינות דיגיטלית (מועד לו"ז ותכנים ליום זה יישלח בהמשך)
- יום מיקוד בנושא ירושלים (המועד, לו"ז והתכנים יישלחו בהמשך)

הערה: המדריכים ילוו את המורים\מורות וינחו אותם\ אותן בעבודתם\ן לפי ההנחיות של המפמ"ר

לתשומת לבכם: בשנת הלימודים הנוכחית תשע"ז ייושמו הנושאים הבאים בחינוך

העל יסודי :

(תאריכים יישלחו בהמשך)

מבדקים ומבחנים:

- מבדק עמי"ת לתלמידי כיתה ז'. המבדק נועד לאתר ולמפות את יכולותיהם השפתיות של כלל תלמידי כיתה ז' בתחילת שנת הלימודים, ולאתר את הקשיים בקריאה, הבנה וכתובה במטרה לכתוב תכנית התערבות. (המבדק יתקיים בתחילת שנת הלימודים).
- מבחן מיצ"ב לכיתה ח'. (המדריכים יכתבו תכנית עבודה יחד עם המורים
- מבחן פיזה. (יישלחו יחידות הוראה\למידה מתוקשבות לבתי הספר באמצעות המדריכים)

ימי עיון וימי מיקוד:

- יום עיון בנושא אוריינות ואוריינות דיגיטלית מטרתו הצגת יחידות אוריינות דיגיטליות.

- יום מיקוד (יום שיא) בנושא אוריינות בדגש על אוריינות דיגיטלית (מועד, לו"ז ויחידות הוראה יישלחו בהמשך)
- יום מיקוד בנושא ירושלים (מועד, לו"ז ויחידות הוראה יישלחו בהמשך)

חשיבה עליונה והחממה הפדגוגית – בחינות בגרות :

א- מצרפת את אגרת יו"ר המזכירות הפדגוגית , ד"ר משה וינשטוק בנושא החממה הפדגוגית (כקובץ מצורף).

ב- שינויים בתכנית ההיבחנות בערבית:

מערכת ההיבחנות עברה שינויים מהותיים שהתבטאו בשני רבדים:

הרובד פדגוגי\תוכני:

במטרה לתת מענה לצרכי המערכת בעידן "התמונה החינוכית" והלמידה המשמעותית לעידוד תהליכי למידה מעמיקה וחוייתית, גיוון בדרכי הוראה, למידה והערכה תוך התנסות בכל תפקודי הלומד. ובנוסף להביא להקניית ידע באסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה ומיומנויות המאה ה-21. ההערכות החדשה מחייבת מבנה פדגוגי וארגוני ששיאו בחינות הבגרות המסכמות תהליך למידה ארוך ורב שנתי של הלומד, ואופי הבחינות והמבנה שלהם משקפים את ההדגשים הפדגוגיים בהובלתה של המזכירות הפדגוגית אשר מקדמת בשנה הנוכחית את נושא "החממה הפדגוגית" בערוצים פדגוגיים ואירגוניים :

- שילוב שאלות חשיבה, ערכים, מעורבות ורלוונטיות בבחינות הבגרות. במילים אחרות נטמיע שאלות עמ"ר (ערכים, מעורבות ורלוונטיות) שאלות חשיבה מסדר גבוה שיגעו בעולמו הפנימי והערכי-רגשי של התלמיד בשתי צורות של שאלות:
- שאלות מחוברות; שאלות שמחוברות לעולמו של התלמיד ולחברה
- שאלות טעונות; שאלות בהם יש ממד רגשי קיומי אשר כוללות דילמה מוסרית או בעיה המעוררת צורך ליחס רגשי ולנקיטת עמדה.

הרובד האירגוני:

- תכנית ההבחנות בערבית (חובה 3 יחידות) עברה שינויים שבאו על ידי ביטוי בפיצול שאלון החובה-910431 כדלקמן:

שם השאלון	סמל השאלון	מועד הבחינה	משך הבחינה	מבנה הבחינה	קהל הנבחנים (המלצה)	70% חיצוני
ערבית- ספרות	021181	חורף וקיץ	שעה וחצי	בשאלון זה 3 פרקים: פרק ראשון: שירה קלאסית ומודרנית- 50%. פרק שני: פרוזה- 40%. פרק שלישי: שירה\פרוזה-10% (טקסט שלא נלמד בכיתה)	י"ב וגם י"א	70% חיצוני
ערבית- הבנת הנקרא, הבעה ולשון	021381	חורף וקיץ	שעתיים וחצי	בשאלון זה שני פרקים: פרק ראשון: הבנת הנקרא והבעה- 60%. פרק שני: דקדוק- 40%	י"ב	70% חיצוני
שאלון לאקסטר נים 30%	021382	חורף וקיץ	שעה וחצי	ספרות ולשון	תלמידים אקסטרני ים	30% פנימי (ציון בית ספרי-

חלופות בהערכ (ה)						
------------------------	--	--	--	--	--	--

תכנית ההבחנות בערבית הרחבה ל5 יחידות(מוגבר) עברה שינויים כדלקמן:

-1

שם השאלון	סמל השאלון	מועד הבחינה	משך הבחינה	מבנה הבחינה	קהל הנבחנים	חיצוני
ערבית לדרוזים ספרות מוגבר	021281	קיץ	שעה וחצי	בשאלון זה שני פרקים: פרק ראשון: טקסטים ספרותיים- 60% פרק שני: הסיפור הקצר, הרומן והמחזה- 40%	י"ב	50%
ערבית לדרוזים- לשון	021282	קיץ	שעה וחצי	יישלחו המלצות בעניין בהמשך	י"ב	פנימי 50% ללא אישור המפמ"ר

-2 בהרחבה ל5 יחידות אין 30% 70%

תכניות ייחודיות:

בשנה הנוכחית נפעיל את התוכניות הבאות:

- תכנית משיקים – התאמת הוראת הערבית לתלמידים בעלי לקויות למידה ותלמידים מתקשים, התכנית עוסקת בתחום הוראה\ למידה עבור התלמידים עם לקויות למידה והפרעות קשב וריכוז וגם תלמידים מתקשים הלומדים בכיתות רגילות. בשותפות עם האגף ללקויות למידה.
- תכנית מיזם הכתיבה מקוון – תכנית שתופעל בכיתות ז – י"ב, שמביאה דרכים להערכת הכתיבה של הלומדים בדגש על התהליך, אשר כוללת קריאת טקסטים הערכתם וניתוחם, חיפוש ובחירה טקסטים המתאימים לנושא הכתיבה, סיכום, מיזוג טקסטים ובסוף התהליך יצירת תוצר שהוא כתיבת מאמר. השאיפה היא שהתכנית הזו תמיר בגרות (הבנת הנקרא והבעה) בעתיד.
(התכנית בשותפות עם מפמ"ר לעברית במגזר היהודי ומט"ח)
- תרבות הדיבור ורטוריקה – מטרת התכנית לטפח את הדיבור וההאזנה בקרב הלומדים בכל שכבות הגיל.

פיתוח מקצועי :

השתלמויות עבור מורים\ מורות המלמדים ביסודי

- **השתלמויות מקוונות:**
"איחוד מול ייחוד" (מט"ח) :
- למידה דרך החקר שלב א', השתלמות מיועדת למורים\ מורות המלמדים בכיתות א' – ו'
- למידה דרך החקר שלב ב', השתלמות מיועדת למורים\ מורות המלמדים בכיתות א' – ו' (וסיימו את השתלמות למידה דרך החקר שלב א')
- "רטוריקה" (אלניט): ההשתלמות בתרבות הדיבור, מיועדת למורים\ מורות המלמדים בכיתות א' – י"ב'

- השתלמויות במרכזי פסג"ה בנושא אוריינות בדגש על אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה.

"אוריינות ואוריינות דיגיטלית בדגש על תפקודי הלומד":

- עקרונות רכישת השפה הערבית- השתלמות מיועדת למורים \ מורות המלמדים \ מלמדות בכיתות א' וב'.

- עקרונות האוריינות בכלל ובדגש על דיגיטאלית בזיקה להבעה בכתב תוך שילוב כל תפקודי הלומד- ההשתלמות מיועדת למורים \ מורות המלמדים \ מלמדות בכיתות ג'-ו'

השתלמויות עבור מורים \ מורות המלמדים בעל יסודי

השתלמויות מקוונות-

- "איחוד מול ייחוד" (מט"ח):

- השתלמות למידה מבוססת פרויקטים-P.B.L-שלב א'

- השתלמות למידה מבוססת פרויקטים-P.B.L-שלב ב' (, ההשתלמות מיועדת למורים שסיימו את שלב א')

- מיזם הכתיבה (מט"ח)

- רטוריקה (אלניט): ההשתלמות בתרבות הדיבור, מיועדת למורים \ מורות המלמדים בכיתות א'- י"ב'

"השתלמות במרכזי פסג"ה":

בנושא אוריינות בדגש על אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה ושאלות עומ"ר (ערכים, רלוונטיות ומעורבות):

- "חשיבה מסדר גבוה במסע הלמידה" אוריינות קריאה ואוריינות קריאה דיגיטאלית; בדגש על פיתוח כישורי חשיבה בשילוב תפקודי הלומד.

הזרכה: -

מטרת ההזרכה היא לקדם ולפתח את המקצוע עליו המדריך\ה אמון\ה, והיא המסגרת המלווה והתומכת בצוותי המורים \והמורות, כמו כן היא נועדה להטמעת ה"איך" ו "המה" ודרכי הערכה בקרב צוותי ההוראה לפי הנחיות המפמ"ר. ההזרכה היא משאב יקר מאוד ולכן חשוב לתכנן אותו מראש מול המדריך ולקבוע לו"ז לאורך כל השנה.

יום ההזרכה עבור מורים בבתי הספר היסודיים הוא יום ג'.

יום ההזרכה עבור מורים בבתי הספר על היסודיים הוא יום ה'.

(לעיתים יחול שינוי ביום ההזרכה לכן מומלץ ליצור קשר עם המפמ"ר)

אני מאחלת לכולנו שנה מוצלחת ופורייה

ומאמינה כי "סירת משוטים יכולה לנצח ספינת מרוץ בזכות רוח הצוות"

בכבוד רב

וופא מועדי, מפמ"ר ערבית במגזר הדרוזי והצ'רקסי

העתקים:

ד"ר משה וינשטוק, יו"ר המזכירות הפדגוגית.

מנהלי מחוזות.

גב' דליה פינג, ס' יו"ר המזכירות הפדגוגית, ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי.

גב' איה חיראדין, מנהלת אגף החינוך הדרוזי והצ'רקסי.

גב' דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך על יסודי.

מר דויד גל, מנהל אגף בחינות.

גב' אלירז קראוז, ראש אגף חברה ורוח.

מר משה זעפרני, ראש אגף שפות.